

Politisk kontekst

En global konsensus for at løse miljøproblemer — navnlig vedrørende klimaforandringer og risici i den forbindelse — er gradvis ved at tage form med fokus på ressourceusikkerhed, uvished om klimaet, social uro og høje økonomiske omkostninger. Bevidstheden om miljøproblemernes forskelligartede indvirkninger på kvinder og mænd og ulighedens undergravende indvirkning på kvinders muligheder for at reagere på miljøtrusler er stigende, og den styrkes af tegnene på kvinders og mænds forskellige forbrugsvaner.

Afbødning af klimaforandringer i EU i almindelighed

- implementerer foranstaltninger inden for energieffektivitet, bæredygtig transport og kulstofopsamling og -lagring og den pionerrolle, de har påtaget sig i internationale konventioner om klimaforandringer.

Rådet for Den Europæiske Unions konklusioner (juni 2012)

- understreger det tvingende behov for at forbedre ligestilling inden for beslutningstagning i forbindelse med afbødning af klimaforandringer, navnlig inden for transport- og energisektorerne
- understreger, at kønsbaserede fordomme og stereotyper bidrager til at videreføre et kønsopdelt uddannelsessystem og arbejdsmarked, herunder områderne med den grønne økonomi, som er særdeles vigtig for afbødning af klimaforandringer (f.eks. transport- og energisektorerne).

Europa-Parlamentet (2007-2012)

- opfordrer Kommissionen og Rådet til at sikre, at foranstaltninger over for klimaforandringer ikke har negative følger for ligestillingen, og til at integrere ligestillingsaspektet i klimapolitikkerne
- foreslår en overgang til en »grøn økonomi« og opfordrer til forskning i dens indvirkning på kvinder og deres rolle i overgangsprocessen.

Europa-Kommissionen

- betragter energi og transport som et prioriteret område (KOM(2013)0216 final).

De strategiske mål for Beijingshandlingsplanen og EU-indikatorerne

- K.1.** Inddrage kvinder aktivt i beslutningstagningen på alle niveauer af miljøområdet.
- K.2.** Integrere ligestillings spørgsmål og perspektiver i politikker og programmer for bæredygtig udvikling.
- K.3.** Styrke eller indføre mekanismer på nationalt, regionalt og internationalt niveau til vurdering af udviklings- og miljøpolitikkers indvirkning på kvinder.

Indikatorerne inden for dette kritiske område blev udviklet for nylig på initiativ af det danske formandskab for EU-Rådet. Eftersom miljøudfordringer er vigtige for kvinders situation, fokuserer disse indikatorer på kvinders indflydelse i vigtige beslutningsfora vedrørende klimaforandringer, navnlig afbødning af klimaforandringer. De bruges endvidere til at vurdere andelen af kvinder og mænd inden for naturvidenskab og teknologier og analyserer kønsopdelingen med hensyn til uddannelsesvalg. Indikatorer vedrørende andet og tredje strategiske mål i område K af Beijingshandlingsplanen foreligger endnu ikke. Derfor mangler man stadig at tage stilling til disse målsætninger, hvori man opfordrer til en bedre integration af ligestillingsperspektivet af miljøpolitikker og -programmer.

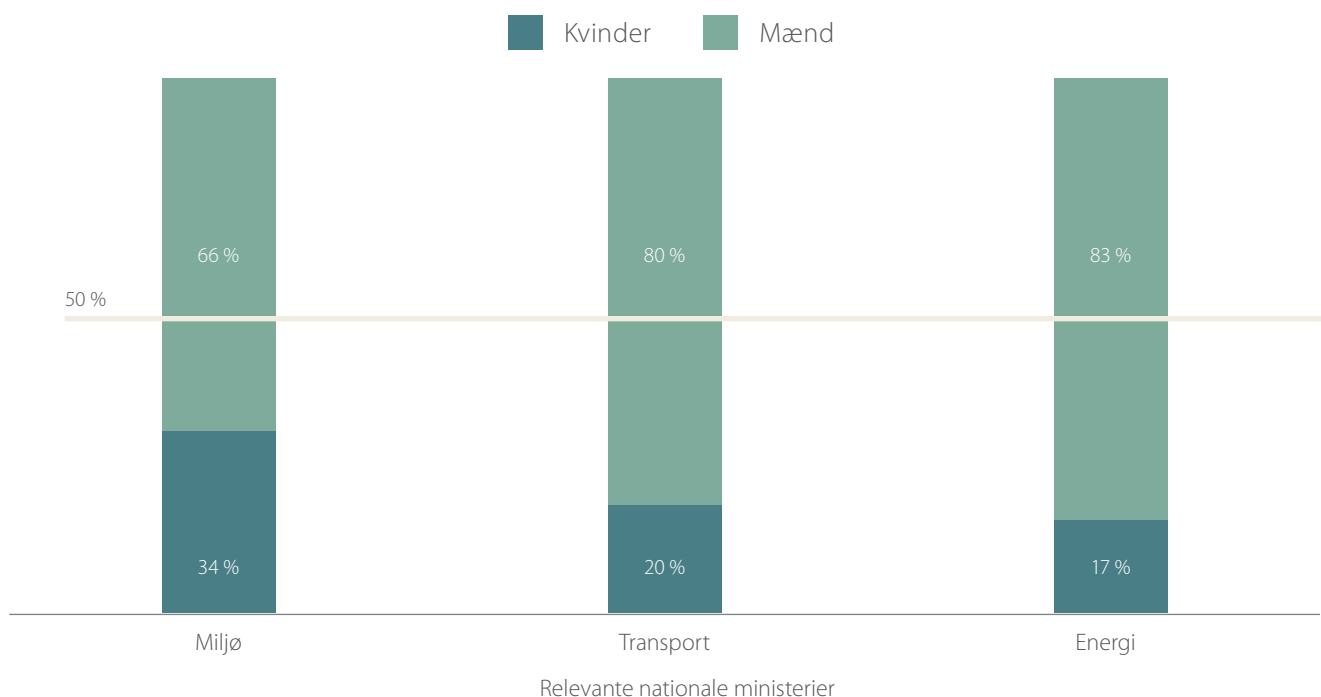
Konklusioner på EU-dækkende data

Langsomme fremskridt hen imod at inddrage kvinder i beslutningstagning på miljøområdet

Det er ikke blot en demokratisk nødvendighed at inddrage kvinder i strategiske klimarelaterede beslutninger, men det er også af central betydning for vurderingen af, hvordan miljøpolitikker og -programmer påvirker kvinder og mænd. De fleste beslutningstagere i EU på dette område er mænd, og de øverste niveauer i de nationale ministerier, der beskæftiger sig med klimaforandringer, er mandsdominerede. Samlet set udgjorde kvinder 19 % af ministrene og 34 % af chefadministratorene i miljø-, energi- og transportministerierne i EU i 2013.

PROCENTDEL AF KVINDER I HØJTSTÅENDE STILLINGER I NATIONALE MINISTERIER, 2011

Kilde: EIGE, Gender Equality and Climate Change, 2012.

Kvinder har bedre mulighed for at nå toppositioner i miljøsektoren sammenlignet med energi- og transportsektorerne. I 2011 var kvinder bedst repræsenteret i miljøministerier, hvor de sad på omkring en tredjedel af topstillingerne (34 %).

Kvinder er ligeledes fortsat underrepræsenteret i EU-dækkende klimainstitutioner. I 2013 sad kvinderne i omkring en fjerdedel (27 %) af stillinger med beslutningskompetence i de relevante generaldirektorater i Europa-Kommissionen.

Kvinderne er tilsyneladende bedre repræsenteret i klimarelaterede udvalg i Europa-Parlamentet (2010-2014): De udgør 38 % af medlemmerne i de relevante udvalg og er bedst repræsenteret på miljøområdet, idet de udgør 49 % af medlemmerne i Udvalget om Miljø, Folkesundhed og Fødevarerikkerhed.

»Glaslofteffekten« synes at være ved på såvel nationalt niveau som EU-niveau med et proportionalt faldende antal kvinder i de mest højtstående stillinger.

Antal kvinder i stillinger med beslutningskompetence inden for klimaforandringer på internationalt plan var stigende

Kvindernes fremskridt har været størst inden for de centrale klimainstitutioner i FN, navnlig inden for de underordnede organer under FN's rammekonvention om klimaforandringer, hvor kvindernes deltagelse steg støt mellem 2009 og 2012.

I delegationerne til FN's partskonference har kvinderne også opnået fremskridt inden for de seneste fem år, dog i mindre udstrækning: fra 36 % (2004-2008) til 39 % (2008-2012).

Mænd dominerer fortsat inden for teknologirelaterede uddannelser

Der findes syv områder, der typisk understøtter karrierer inden for miljø-, energi- og transportsektorerne — som enten kategoriseres som naturvidenskab (biovidenskab og naturvidenskab) eller teknologi (tekniske uddannelser, fremstilling og forarbejdning, arkitektur og byggeri, transporttjenester og miljøbeskyttelse). Rundt om i EU findes der en god kønsbalance inden for naturvidenskab, selv om mænd fortsat dominerer de teknologirelaterede uddannelser.

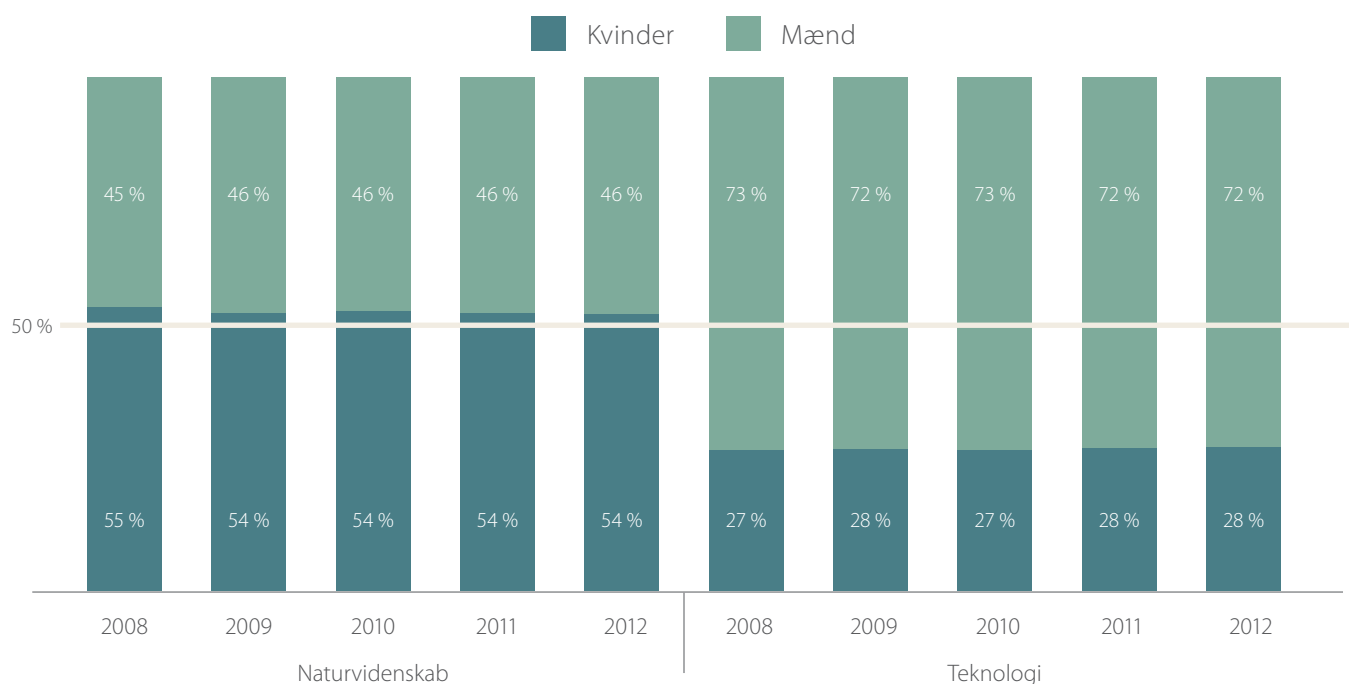
Baseret på formodningen om, at adgangen til job inden for miljørelaterede områder kræver kvalifikationer inden for ovennævnte områder, har kvinder kun få eller begrænsede muligheder for at få relaterede job og gøre karriere inden for disse brancher. I 2010 udgjorde kvinderne kun en femtedel (22 %) af de EU-ansatte inden for forsyning, transport og oplagring af el, gas, damp og luftkonditionering.

Uddannelsesmæssige kvalifikationer er muligvis ikke de eneste barrierer for kvinders beskæftigelse og ansættelse i ledende stillinger inden for energi- og transportsektorerne. Andre faktorer omfatter de fortsatte kønsstereotyper, presset på grund af de konstante rejser samt et arbejdsmiljø, der er ugunstigt for kvinder.

Alligevel kan man formode, at almen og faglig uddannelse inden for teknologi letter adgangen til beskæftigelse inden for disse brancher. Underrepræsentationen af kvinder blandt de kandidatuddannede bliver i sig selv en hindring for Europa 2020-strategien, der sigter mod at udfordre opdelingen mellem forskellige arbejdstagere på arbejdsmarkedet. Desuden truer den implementering af målene i den europæiske strategi for ligestilling mellem kvinder og mænd (2010-2015), hvori det anerkendes, at opdeling inden for både uddannelse og arbejdsmarked er en central årsag til lønforskelle mellem kønnene.

PROCENTDEL AF KVINDelige KANDIDATER FRA DE VIDEREGÅENDE UDDANNELSER INDEN FOR NATURVIDENSKAB OG TEKNOLOGI, 2008-2012

Kilde: Eurostat, uddannelsesstatistik.

Nyttige initiativer

Medlemsstaterne har benyttet **forskellige fremgangsmåder til at integrere ligestillingsaspekter i beslutningstagning på miljøområdet**. Det østrigske klimaprogram fremmede kvindernes aktive inddragelse i beslutningstagningen på miljøområdet og integration af ligestillingsperspektivet. I Østrig har man i Wien gennem mere end 20 år benyttet ligestillingsbaseret planlægning, og ligestillingsrelaterede temaer er velintegrerede i byplanlægningen. Det tyske forbundsministerium for miljø, naturbeskyttelse, byggeri og reaktorsikkerhed (BMUB) anvender ligestilling som vejledende princip, både inden for sin egen myndighed og ved finansiering af projekter gennem partnere.

Øget **anvendelse af ligestillingsvurdering** blev indberettet af Litauen, hvor de nationale programmer for lige muligheder for kvinder og mænd har beskæftiget sig med spørgsmål om kvinder og miljø siden 2003. Dette har omfattet fremme af samarbejdet mellem NGO'er gennem integration af ligestillingsspørgsmål i miljøprojekter og gennem statsstyrede miljøprogrammer, herunder muligheden for en ligelig udnyttelse af resultaterne af disse projekter. I Slovenien tilskyndede man i programmet for landdistrikter 2007-2013 systematisk lige muligheder og tilgængelighed i alle foranstaltninger. Efterfølgende har man vedtaget en ny plan for udvikling af landdistrikterne 2014-2020, hvor man forfølger bæredygtigheds mål. Foranstaltninger til udvikling af landbruget og landdistrikterne vil blive anvendt til at forbedre levestandarden og styrke ligestillingen. I Tjekkiet udviklede miljøministeriet i 2010 en metode til indarbejdelse af ligestillingsperspektivet i projekter og planer med betydelig indvirkning på miljøet som f.eks. planer for byggeri, grønnere byer eller transporttjenester, som fjernelse og forebyggelse af lækager af stoffer, der har tæt sammenhæng med kvinders sundhed.

FREMSKRIDT OG FORHINDRINGER PÅ OMRÅDE K: KVINDER OG MILJØET

FREMSKRIDT

- Kvinders tilstedeværelse i stillinger med beslutningskompetence inden for miljø og i internationale delegationer til underorganerne i UNFCCC er blevet forbedret.
- Kvinders repræsentation som kandidater og i erhverv vedrørende miljøet er steget.
- Diskussionerne om forholdet imellem klimaforandringer og køn er intensiveret.
- Medlemsstaterne sigter mod at styrke kvinders tilstedeværelse inden for uddannelser i videnskab og teknologi.

FORHINDRINGER

- Globale udfordringer som klimaforandringer påvirker kvinder og mænd forskelligt.
- Kvinder er underrepræsenteret på alle niveauer af beslutningstagningen på miljøområdet (nationalt, europæisk og internationalt).
- Kvinder er underrepræsenterede inden for alle miljørelaterede kandidatuddannelser og navnlig inden for uddannelser, erhverv og politiske positioner, der vedrører energi og transport.
- Det er en udfordring at integrere ligestillingsaspektet i miljøpolitikker, og miljøstrategierne indeholder kun sjældent ligestillingsmål.
- Der er en utilstrækkelig forståelse af de kønsrelaterede energiproduktions- og forbrugsmønstre.

Vejen frem for EU

- Opnå en bedre forståelse af forholdet mellem ligestilling og miljø for at identificere virkningerne af miljøpolitikker eller -programmer på kvinder og mænd.
- Effektivt anvende ligestillingsvurdering, når man håndterer globale udfordringer (f.eks. klimaforandringer, grøn vækst).
- Anerkendelse af, at kvinder kan være mere sårbare over for klimaforandringer, og specifikt overveje indvirkningen på kvinder, der tilhører mindretalsgrupper.
- Sikre kønsbalancen i politikker ved at garantere, at der ved kvinders repræsentation i stillinger med beslutningskompetence tages hensyn til deres behov og bidrag.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu verknüpfen. Es erleichtert interessierten Personen einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N